

Kristen spiritualitet i en postmoderne konsumkultur?

En analyse av Korsvei-bevegelsens disippelspiritualitet

Leif Gunnar Engedal

Innledning

Jesus sier: Følg meg! Men hva går Kristi etterfølgelse ut på i vår tid, da ropet fra de fattige i sør gjaller i et åndelig tomrom i nord ... Vi leter etter en vei, vi søker et spor, vi vil ha tak i det som kan holde troen og livet sammen i en opprevet tid ...¹

Det er Korsvei-prest Knut Grøvik som formulerer seg på denne måten. Dermed angir han også grunntonen som preger Korsvei-bevegelsen i alle dens ulike festivaler og publikasjoner. Man spør: Hva innebærer det for vårt liv i denne verden å følge Kristus? Man leter etter en radikal disippelspiritualitet, en fromhet for et nytt årtusen. Slik er retningen i Korsvei-bevegelsen tydelig. Og det ligger nær å spørre: Hva kjennetegner den spiritualiteten som formidles i Korsvei-bevegelsens publikasjoner og virksomheter?

Det er viktige elementer i dette bildet jeg ønsker å belyse i denne artikkelen. Hva kjennetegner bevegelsens profil forstått som uttrykk for *en kristen spiritualitet*? Og hvordan farges denne spiritualiteten av den sosiokulturelle og religiøse konteksten som bevegelsen taler ut fra og inn i?

Det materialet som legges til grunn for analysen, er sammensatt. Hovedmaterialet er tekster i Korsveis ulike trykte bøker, tidsskrift og publikasjoner samt uttalelser fra styret eller Korsvei-presten publisert elektronisk på bevegelsens hjemmeside.² Framstillingen faller naturlig i tre hoveddeler. Først skisseres noen elementer i den kulturelle og religiøse konteksten som Korsvei forholder seg til. Dernest gis en relativt bred analyse av Korsveis spiritualitet med vekt på bevegelsens teologi, og av bestrebelsene på å konkretisere denne i former for

-
1. Knut Grønvik, «Korsveis linje?», i Knut Grønvik mfl. (red.), *Gudsrikets gåte. Stemmer fra Korsveibevegelsen*, 2005, 9.
  2. I tillegg til disse tekstene kommer observasjoner, samtaler og refleksjoner fra deltakelse på flere av bevegelsens festivaler og arrangementer samt en periode som medlem av Korsveis styre. Se <http://www.korsvei.no>

praksis. Til slutt peker jeg på noen sentrale momenter i en vurdering av denne spiritualitetens egenart.

Spiritualitet og kultur – skisse av en kontekst

De siste tiårenes forskning på kristen spiritualitet har gitt kvalifisert oppmerksomhet til interaksjonen mellom spiritualitet og kultur. Grunnen er i og for seg enkel: Kristen fromhet oppstår i interaksjonen mellom et gitt trosinnhold og en bestemt kultur. Synspunktet formuleres presist i en nyere framstilling av kristen spiritualitet:

Any spirituality is embedded in the culture of its time and place. The diversity of voices discernible in contemporary spirituality both in traditional and in non-traditional settings are in dialogue with the vast and rapid changes the world has been undergoing in the past forty years.³

Dette synspunktet er det etter mitt skjønn viktig å ha for øye i en analyse av Korsvei-bevegelsens spiritualitet. Det har bl.a. sammenheng med følgende: Bevegelsens historie fra ca. 1985 og framover finner sted i en periode preget av sterke sosiale og kulturelle endringsprosesser. Sosiopolitiske rammer og kulturelle tradisjoner endres. Utfordringer knyttet til fattigdom, klimatrussel, multikulturalitet m.m. blir påtrengende. Det bidrar utvilsomt til å forme de vilkårene som en kristen spiritualitet utformes i dialog med. Jeg vil derfor peke på noen trekk i den sosiale og kulturelle konteksten som Korsvei, slik jeg ser det, må forstås i lys av. Framstillingen er antydende og begrenset til noen momenter av betydning i et svært komplekst bilde.

(a) *Dynamikken mellom sekularisering og (re)sakralisering*: Dagens religiøse landskap framviser et mangfold og en kompleksitet som er ny i vår kultur. Om dette er samfunnsvitere og kulturanalytikere gjennomgående enige. Det er også relativt bred enighet om noen hovedtrekk i fortolkningen av prosessene som preger bildet. Et slikt sentralt perspektiv i dagens Norge uttrykkes i formuleringen «mellom sekularisering og sakralisering»⁴. Man iakttar en karakteristisk dobbelbevegelse i forholdet til religion og religiøs erfaring. På den ene side mister åpenbart kirken som institusjon makt og posisjon i kraft av prosesser knyttet til modernisering og differensiering. De siste tiårene har vi også sett en relativt tydelig nedgang i andelen av befolkningen som uttrykker at de har en

3. Valerie Lesniak, «Contemporary Spirituality», i Philip Sheldrake (red.), *The New SCM Dictionary of Christian Spirituality*, 2005, 7.

4. Formuleringen er hentet fra Pål Ketil Botvar & Ulla Schmidt (red.), *Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering*, 2010.

sikker tro på Gud, samtidig med en enda tydeligere økning i antallet overbevis- te ikke-troende.⁵ Disse faktorene underbygger sekulariseringsperspektivets re- lative gyldighet. Men samtidig og i den samme befolkningen kan man iaktta en oppblomstring av ulike former for åndelig og religiøst liv. Det er en økt åpen- het og interesse for åndelige erfaringer. Ikke minst gjelder dette erfaringer med tilknytning til andre religiøse sammenhenger enn de som tradisjonelt har do- minert i vårt land. Et konkret uttrykk for dette blir synlig i Botvars materiale når han konstaterer at «en ikke ubetydelig del av befolkningen bruker betegnel- sen *åndelig* om seg selv, men samtidig tar avstand fra begrepene *religion* og *re- ligiøsitet*»⁶. Den nye interessen for åndelig liv kan på denne måten ta form som avstandtaken fra etablerte religiøst liv, slik det f.eks. finnes i norske menigheter samtidig som man åpner seg med interesse for alternative tradisjoner og prak- siser som f.eks. meditasjon, yoga, mindfulness, healing m.m. I alt dette kan man også iaktta en ny interesse for fenomener knyttet til «det hellige». Dette kan tolkes som et uttrykk for at mennesker i vår kultur søker etter et annet og dypere livsinnhold enn det som materielle verdier og sosial status kan gi. Slik kan søken etter «det hellige» på visse måter representere en motkulturell im- puls som har potensial til å fylle livet med mening og merverdi.⁷

(b) *Fra ytre autoritet til personlig erfaring: vending mot subjektet*: Komplek- siteten i dynamikken mellom sekularisering og (re)sakralisering kan utdypes gjennom synspunkter hentet fra individualiserings- og privatiseringsteorier. Et instruktivt eksempel på dette finnes i Paul Heelas og Linda Woodheads bok *The Spiritual Revolution* (2005). De etablerer to analytiske hovedkategorier i fortolkningen av sitt empiriske materiale, kalt henholdsvis «life-as religion» og «subjective-life spirituality».⁸ *Life-as religion* beskriver en type religiøsitet hvor religionens innhold (dogme/moral/liturgi) framstår som «clearly defined, ex- ternally laid-down roles and duties that are not only socially approved but di- vinely sanctioned»⁹. Det troende menneske forholder seg til den overleverte tradisjonen som en gitt guddommelig autoritet, formidlet institusjonelt gjen- nom det religiøse fellesskapet (kirken) og personalt gjennom fellesskapets of-

5. Botvar & Schmidt, 2010, 23–24. Jf. Inger Furseth & Pål Repstad, *Innføring i religionssosio- logi*, 2006, 94ff, 123ff og 138ff; Pål Repstad, *Religiøst liv i det moderne Norge. Et sosiologisk kart*, 2000, 101ff.

6. Botvar & Schmidt, 2010, 24.

7. Se Michael Downey, *Understanding Christian Spirituality*, 1997, 11ff; Phyllis A. Tickle, *Re- Discovering the Sacred. Spirituality in America*, 1995. Jf. også Otto Krogseth, «Nyreligiøsi- teten – i spenningsfeltet mellom avsakralisering og resakralisering. Et kulturanalytisk per- spektiv», i Leif Gunnar Engedal & Arne Tord Sveinall (red.), *Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro*, 2000, 29ff.

8. Paul Heelas & Linda Woodhead (red.), *The Spiritual Revolution. Why Religion is giving way to Spirituality*, 2005, 6ff, 111ff og 125ff. Se også Linda Woodhead & Paul Heelas (red.), *Religion in Modern Times. An Interpretive Anthology*, 2000.

9. Heelas & Woodhead, 2005, 111.

fisielle representanter (presteskabet). Denne typen religiøsitet er imidlertid ifølge Heelas og Woodhead på markert retur. I stedet er det en klar økning i det som kalles *Subjective-life Spirituality*. Denne kjennetegnes av en dobbel bevegelse: Man avviser i utgangspunktet å innordne seg under på forhånd gitte autoriteter og etablerte (kirkelige) tradisjoner, og i stedet skjer det en markert vending mot personlig erfaring og «individets indre» som arenaer for autentisk åndelig erfaring. Det er primært her – i subjektets dypt personlige erfaring – at spiritualiteten henter sin legitimitet og framstår som troverdig og meningsgivende. Poenget kan sammenfattes slik: «The goal is not to defer to higher authority, but to have the courage to become one's own authority ... Not to become what others want one to be, but to 'become who I truly am'»¹⁰

(c) «*The inward turn*» – *selvets sakralisering*: Denne vendingen mot subjektet innebærer at spiritualitetserfaringen struktureres med individet eller «selvet» i sentrum. Øvelser knyttet til meditasjon og kontemplasjon blir viktige redskaper for veiledning på «veien innover». Man kan si at hellighetslengselen på mange måter blir sammenfallende med lengselen etter *selvutvikling i form av selvtranscendens*. Man søker transformerende personlige erfaringer gjennom overskridelse av jegets grenser. Doney formulerer dette slik: «... there is a flight inward, into deeper and deeper levels of the self as outer worlds of meaning seems increasingly unreliable».¹¹ Den åndelige søken kan dermed få markerte innslag av det som er blitt kalt «selvets sakralisering»¹². Bare den religiøse praksis kan anses som meningsfull og ekte som bidrar til «selvrealisering», forstått som virkeliggjøring av den enkeltes dypt individuelle menneskelighet.¹³

(d) *Mobiliteten, kommunikasjonen og fattigdommen* – «den globale landsbyen»: De siste tiårenes enorme utvikling innenfor moderne kommunikasjons-teknologi har utvilsomt bidratt til å endre vilkårene for religiøst liv og åndelig søken. Det kommer til uttrykk på mange forskjellige måter. Gjennom hyppige reiser og utstrakt bruk av Internett bringes man i kontakt med og får kunnskaper om et uoverskuelig mangfold av religiøse tradisjoner og spiritualitetsformer. Dermed skjerpes bevisstheten om diversitet og pluralisme sammen med innsikten i alle tradisjoners historiske situertethet og kontekstuelle forankring. Slik utvikles en ny, postmoderne problembevissthet med betydning også for det religiøse livet: En skepsis i møte med alle pretensjoner

10. Ibid., 2005, 4.

11. Downey, 1997, 105.

12. Se Krogseth, 2000, 37; Downey, 1997, 17ff.

13. Dette perspektivet svarer ganske godt til dynamikken i «The Age of Authenticity», slik Charles Taylor beskriver denne i boken *A Secular Age*, 2007, 473ff – jf. for eksempel følgende typiske formulering: «... that each one of us has his/her own way of realizing our humanity, and that it is important to find and live out one's own, as against surrendering to conformity with a model imposed on us from outside, by society, or the previous generation, or religious or political authority» (Taylor, 2007, 475).

om endelige, autoritative og universelt gyldige sannheter går sammen med verdsettingen av diversitet og mangfold i menneskets åndelige søken mot det guddommelige. Men kommunikasjonsteknologien gir oss ikke bare en uoverskuelig mengde informasjon, den bringer oss også nærmere hverandre og knytter nye bånd. Verden tar form som «en global landsby». Vi angår hverandre på nye måter og eksponeres derfor også for en rekke nye og krevende utfordringer. Den ekstreme fattigdommen hos millioner av borgere i «landsbyen» melder seg som en ubehagelig og nærgående virkelighet. Det samme gjelder den dype uretten i fordeling av verdens ressurser og de økosystemiske belastningene som truer sameksistens og overlevelse på en sårbar klode. Det gamle nietzschianske mottoet «vær jorden tro!» har fått en ny og uventet aktualitet for åndelig søkende mennesker.

De forholdene vi her har pekt på, representerer markerte utfordringer for nåtidig spiritualitet, av både kristent og annet merke. En uoverskuelig mengde ny kunnskap og nye erfaringer presser seg på og krever en eller annen form for stillingtagen.¹⁴ Det gjelder utfordringer knyttet til «the inward turn», og det gjelder i møte med grunnleggende betingelser for menneskelig liv på vår klode. Spørsmålet er nå: Hva kjennetegner egenarten i Korsveis teologi og spiritualitet, og hvilke spor setter den aktuelle konteksten i denne spiritualiteten?

En Gud i bevegelse – hovedmomenter i Korsveis teologi

Korsveis historie er ikke lang. Bevegelsen har sin bakgrunn i en kombinasjon av det som gjerne kalles *Jesusvekkelsen* og *den sosialetiske vekkelsen* på 1970-tallet. Her gikk en ny Jesus-begeistring, intens bibellesning og søken etter retreitens bønnestillhet sammen med protest mot nærsynt materialisme, dyp urettferdighet i fordelingen av klodens ressurser og det man oppfattet som allmenn sløvhets i etablerte kristne miljøer. Dette preget bevegelsens gründere. Man ønsket endring, ny vitalitet og ny bevegelse. Slik ble Korsvei til. Gjennom målrettet arbeid fra den spede oppstarten har man i dag aktive Korsvei-fellesskap i alle landsdeler, regelmessige store, nordiske festivaler med flere tusen deltakere, eget tidsskrift (*Korsvei*), egen hjemmeside på Internett, egne bøker, publikasjoner og kursopplegg (f.eks. «Veivisere» og «Spor») og begynnende nye nettverk

---

14. En bred oversikt og analyse av mangfoldet av nyåndeligheten på norsk makt og kirrens møte med denne gir Per M. Aadnanes i boka *Gud for kvarmann. Kyrkja og den nye religiositeten*, 2008. Se ellers med tanke på den kristne tradisjonen: Kenneth Leech, *Soul Friend. Spiritual Direction in the Modern World*, 1994, 1–85; Lawrence S. Cunningham & Keith J. Egan, *Christian Spirituality. Themes from the Tradition*, 1996, 5ff.

som forplikter seg til å leve etter en bestemt «regel» («Veigrep») i samhandling og fellesskap med hverandre (jf. veigrepsfellesskap).¹⁵

I hele denne utviklingen har det vært et mål å arbeide fram og fordype en klar teologisk forankring. Dette har hovedsakelig fulgt tre spor: For det første *teologisk refleksjon*, dernest utformingen av en *praksis-orientert spiritualitet*, og for det tredje jakten på *nye former for fellesskap*. Hvilket innhold har dette? For å finne svar gir det god mening å begynne med *bevegelsens navn og offisielle symbol*.

Navnet og symbolet

Valget av navn er selvsagt ikke tilfeldig. Ifølge grunnleggerne uttrykker det en teologisk visjon og et program. Det samme gjør symbolet: den karakteristiske Korsvei-logoen.¹⁶ Når det gjelder navnet *Korsvei*, er det bærer av i det minste en tredobbel mening. For det første peker navnet mot *Jesu Kristi kors* som kristentroens sentrum. I Jesu liv og gjerning åpenbarer den treenige Gud seg for verden. Her avdekkes også menneskelivets dypeste mening og sammenheng: å leve i nådens relasjon til Kristus og settes fri til å elske Gud og medmennesket. For det andre peker navnet mot en *bevegelse*: Det troende mennesket framstår som pilegrim, det tilhører *Veien*. Å leve som disippel innebærer ikke (primært) å søke tilflukt i en trygg havn, men snarere å settes i bevegelse, å leve i Kristi etterfølgelse. Av dette følger det tredje poenget: Korsveien peker mot *en eksistensiell posisjon*: Disipler på veien ankommer stadig nye veikryss hvor man stilles på valg. Hvor går jeg nå? Slik anerkjennes menneskets ansvar og verdighet.

Denne teologiske basisen visualiseres og utdypes på interessante måter gjennom den enkle, men sterkt symbolladede logoen.

-
15. Korsvei er registrert som egen stiftelse, og ledes i dag av et bredt sammensatt (selvsupplerende) styre med sju medlemmer. De siste årene har en prest vært ansatt i deltidsstilling som «Korsvei-prest». Fram til årsskiftet 2011/12 hadde Knut Grønvik denne stillingen, fra januar 2012 har Tone Stangeland Kaufman overtatt. Bortsett fra små delstillinger knyttet til regnskap og drift av tidsskrift, er alt arbeid basert på frivillighet og dugnad. Bevegelsen har også de senere årene fått avleggere i Korsvei-Sverige og Korsvei-Danmark. Tettere nordisk samarbeid er under utvikling.
  16. Se til dette og det følgende Knut Grønvik, «Korsveis linje?», i Knut Grønvik mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, 2005, 9–16; Ellen M.W. Finnseth, «Både – Og: Tilbedelse og våkenhet», i Knut Grønvik mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, 2005, 19–23. Se også den poengterte utformingen og konkretiseringen av dette teologiske «programmet» i tekstene, bønnene og (pusteroms) liturgiene i boka *Veivisere*, 2007.

En håndtegnet linje lager et symbol som henviser til tre ulike figurer: *en fisk, en pil og en klode*. Hva vil denne fortattede symbolikken uttrykke? For det første: *Fisken* leder assosiasjonene tydelig i retning det tidlig-kristne symbolet for Kristus, Han som er Guds Sønn og vår Frelser (jf. *Ichty*s). Dette er en viktig identitetsmarkør. Den plasserer bevegelsen inn i en felleskirkelig tradisjon som går helt tilbake til de første Jesus-troende. For det andre: Figuren skal «leses» slik at man begynner «i det høye» og så går nedover. Dette er sterkt meningsbærende. Bevegelsen fra det høye mot det lave representerer *et bevegelsesmønster i Gud*. Det er *inkarnasjonens* bevegelse – Gud i Kristus kommer oss i møte nede i vår egen virkelighet, og Han søker mot det livet som er såret, fattig og satt utenfor. Denne bevegelsen i Gud peker samtidig mot en vei som alle disipler er kalt til å følge. For det tredje: Når linjen fra «det høye» når lengst ned, brytes den og vender om – utover og oppover. Det symboliserer det nytestamentlige *metanoia*-perspektivet: Det livet den troende kalles til, er et liv i omvendelse. Det er nødvendig å justere kursen: å vende seg til Gud i tro og tillit og mot verden i kamp for rettferdighet og fred. Derfor tegner den buede linjen oppover *konturene av jordkloden* som Gud har gitt oss å forvalte. Til slutt: *Selve streken* som tegner Korsvei-symbolet, er en håndtegnet linje – enkel, delvis brutt og på en måte uferdig. Dette uttrykker en viktig erkjennelse: Vi tror på *skjønnheten i det enkle*, og vi erkjenner at vi lever i det brutte og fragmenterte. Vi ser og forstår stykkevis som sårbare og feilende mennesker.

Denne fortolkningen av Korsveis logo sier mye om de teologiske anliggender som utgjør bevegelsens basis. Jeg vil i det følgende utdype dette i tilknytning til noen kjernetema i bevegelsens teologiske selvpresentasjon.

Disippel-identitetens teologiske basis

Korsvei har gjennom hele sin historie plassert *disippelskap* i sentrum for sin teologi. Den kristne er først og fremst Jesu Kristi disippel og knytter derfor sin dypeste identitet til Kristus-forholdet. Når dette utdypes teologisk, trer etter min vurdering samspillet mellom fire teologiske anliggender fram som særlig sentrale:¹⁷

(1) *Relasjonen til Jesus*: For det første framheves det at disippel-identiteten ikke må forstås som et mer eller mindre abstrakt teologisk prinsipp. Det dreier seg om en personlig, åpen og *levende relasjon til Jesus Kristus*. Denne relasjonen finner mange forskjellige uttrykk, men helt sentralt står bønnens dialog med Gud og engasjementet for å virkeliggjøre Guds vilje i verden. (2) *Inkarnasjonen*: Den levende relasjonen til Kristus bygger på og forutsetter *evangeliet om inkarnasjonen*. I inkarnasjonen åpner den treenige Gud seg mot alt som lever, og in-

17. Hovedkilden når det gjelder utdyping av Korsveis teologiske basis, er fortsatt boken *Gudsrikets gåte*, 2005. Viktige er også de tre publikasjonene *Veivisere*, 2003, *Veigrep. En livsregel for Kristusdisipler*, 2011, og *Spor. Å følge Jesus i vår tid. Et Korsvei-kurs*, 2009.

viterer hvert menneske til å leve i troens og nådens relasjon til Gud i Kristus. Når Ordet blir menneske og tar bolig iblant oss (Joh 1,14), betyr det også at skaperverkets materialitet og vår egen kroppslighet «helliges». Livet som disippel innebærer derfor en avvisning av alle former for gnostisk preget forakt for eller nedvurdering av kroppens verdighet og naturens verdi.¹⁸ (3) *Guds Rike*: Dette stadfestes og blir virkelighet i verden gjennom Jesu proklamasjon av Guds rike. Som borgere av dette Riket har disiplene del i en ny, eskatologisk virkelighet. Denne virkeligheten er først og fremst *nåde og gave fra Gud*, et liv i forsoning og fred med Skaperen. Men Guds rike er samtidig forstått som *et kall og en utfordring* til nytt liv. Et kall til kamp for rettferdighet, forsoning og fred, og en permanent utfordring til ikke å resignere og stilltiende godta urett og undertrykkelse.¹⁹ (4) *Fellesskap*: Dette forsterkes og understrekes gjennom forkynnelsen av Guds rike som *et sosialt og sakramentalt fellesskap*. Disippelliv er ikke et liv for «ensomme ulver». Det er et liv båret av styrken i et fellesskap (menigheten) som bærer hverandres byrder og deler hverandres gleder i takknemlighet for Guds gaver i Ord og sakrament. I dette fellesskapet avdekkes grunnmønsteret i Guds rike: Vi lever av det Gud gir, og vi deler med hverandre. Slik kan Guds vilje skje – på jorden som i himmelen.

Den basisen vi her har beskrevet, sammenfattes i Korsveis vedtekter. Her heter det bl.a.:

Korsvei er en økumenisk bevegelse, født ut av lengselen etter å leve som Jesu disipler midt i vår tid. I en tilværelse der sterke krefter splitter og slår i stykker, ønsker vi å søke det hele og hellige. Vi erkjenner at en avgrunnskraft vil gjøre oss til fiender av skaperverket, av hverandre, av Gud. Vi tror på Jesus Kristus! I ham har vi funnet livets dypeste sammenheng. I ham kaller den treenige Gud oss til omvendelse og forsoning, til fellesskap med seg selv og med alt det liv han har skapt. Gjennom ham er Guds rike kommet nær med sine helende krefter. Dette riket angår alle livets områder. Vi tror og håper at det en gang skal fullendes på den nyskapte jord der den treenige Gud blir alt i alle. Vi tror at det finnes en korsvei for hvert menneske der vi kalles til etterfølgelse og fellesskap med Kristus, vår livskilde. Vi tror at korsets vei fører oss inn i livet, - til fellesskap, utfoldelse og fest, til deltakelse, innlevelse og protest. På denne veien blir tidens brennende spørsmål til våre egne.²⁰

18. Se til dette følgende artikler i Knut Grønvik mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, 2005: Ellen M.W. Finnseth, «Både Og: Tilbedelse og våkenhet», 21–23; Sven Thore Kloster, «Gi oss i dag vårt daglige brød», 35–43, og Harry Månsus, «Shalom jord!», 35–43.

19. Dette formuleres programmatisk i Jon Henrik Gulbrandsens artikkel, «Evangeliet om Guds rike», i Knut Grønvik mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, 2005, 25–33. Se til samme tema-tikk i samme bok også Magnus Malm, «Vår samvittighet roper», 71–86.

20. Hentet fra bevegelsens nettsider: <http://www.korsvei.no>

Bevegelsen mot praksis – de fire veiviserne

Vår kultur er preget av et sterkt fokus på individets frihet og selvbestemmelse. Det preger også det åndelige livet. Er det i en slik sammenheng overhodet mulig å si noe mer konkret om hva det innebærer å leve som disippel? Eller vil et hvert slikt forsøk innebære en moralistisk blindvei som truer med å ødelegge den kristne frihet og individets personlige ansvarlighet?

Korsvei-fellesskapet har arbeidet med slike problemstillinger gjennom hele sin historie. Resultatet materialiserte seg etter hvert i det som i dag framstår som bevegelsens fremste kjennetegn: *de fire veiviserne*. Disse søker å forene flere hensyn. Man ønsker å ivareta respekten for den enkelte disippels autonomi og ansvaret for egne valg. Samtidig vil man markere visse grenser til det man oppfatter som en illegitim privatisering og individualisering av disippellivets grunnleggende normer. Gjennom formulering av de fire veiviserne ønsker man derfor både å profilere bevegelsens egenart og samtidig gi føringer i prosessen med å bygge en disippelidentitet.²¹ Det er slike overveielser som gir bakgrunn og kontekst for veiviserne. Her følger en kort presentasjon.

1. veiviser: Søke Jesus Kristus

Som svar på Guds kall søker disippelen alltid fornyelse av troens relasjon til Jesus. Dette er alfa og omega i disippellivet og peker mot en livslang prosess som utfolder seg langs to sammenvevde linjer: Det inviterer til et fortrolig *personlig* fellesskap med Kristus samtidig som det peker inn mot et bredt tilfang av *felles praksiser og erfaringer* i kirkens historie. Det handler om en hverdagsnær spiritualitet uttrykt gjennom bønn, bibellesning, gudstjenestefeiring, skriftemål, sjelesorg, åndelig veiledning m.m.

2. veiviser: Bygge fellesskap

Selv om livet med Kristus tar form som dypt personlige erfaringer, er det ikke en reise for «lonely heroes». Gud har skapt hver enkelt som *person-i-relasjon*, noe som bl.a. betyr at vi trenger den støtten og styrken som fellesskap og tilhørighet gir. Derfor åpner disippellivet seg mot fellesskapet, bæres av det og bidrar til å bygge det. Gjennom gudstjenestefeiring og diakoni i menighetens sosiale og sakramentale fellesskap utdypes og virkeliggjøres dette.

---

21. I boka *Veivisere*, 2007, formuleres dette slik: «Mange har etterlyst konkrete ord og håndfaste handlinger. Men ingen av oss har fasit på hvordan livet skal leves. De konkrete svarene må vi finne hver for oss. Samtidig er vi mange som har søkt sammen for å prøve å finne en retning.» Se *Veivisere*, 2007, 1. For framstillingen av veiviserens innhold, se særlig den boken.

3. *veiviser: Leve enklere*

Denne veiviseren vender seg kritisk mot Mammons forførende makt og den livsstilen som preger *homo consumens* i rike land som Norge. Begjæret etter høyere forbruk og mer materiell rikdom er en sosial, økologisk, kulturell og åndelig blindvei. Livet i Guds rike gir helt andre prioriteringer. Vi kalles til å leve enklere for å kunne prioritere virkelige verdier og dele med de som har mindre.

4. *veiviser: Fremme rettferdighet*

Veiviser nummer fire retter oppmerksomheten mot den større sosiale og politiske konteksten som disippelens liv utspiller seg innenfor. Den viser ut over grensene for personlig fromhet og peker på den avgjørende betydningen som forhold knyttet til sosial, økonomisk og økologisk rettferdighet har. Den nåværende økonomiske verdensorden og fordelingen av sosial og politisk makt som den bygger på, bidrar til å opprettholde urett, undertrykkelse og lidelse. Det er i strid med Skaperens vilje og krenker menneskers verd. Derfor kalles disippelen til kamp for å endre systemer som opprettholder maktmisbruk og holder mennesker nede i fattigdom.

Sett under ett tegner disse fire veiviserne et bilde av en kristen spiritualitet med tydelig profil. Disippelen er kalt til å leve et liv styrt av andre verdier og prioriteringer enn de som dominerer i samfunnet. Samtidig er veiviserne åpne og fleksible med betydelig rom for individuell frihet og personlige valg. Individualisme og spiritualitet er slik sett på mange måter tett sammenvevd. Ganske mange har de senere årene opplevd dette som lite tilfredsstillende. Man har derfor ønsket å ta et skritt videre mot mer forpliktende former for fellesskap. Resultatet møter oss i dag i form av *Veigrep. En livsregel for Kristusdisipler og Veigrepsfellesskapet*.

«*Veigrep*» – en livsregel for Kristusdisipler

For å kunne stå imot presset fra den livsstilen som dominerer vårt postmoderne forbrukersamfunn, trengs den motkraften som forpliktende fellesskap kan gi. Hvordan er det mulig å utvikle slike fellesskap uten å rote seg inn i en eller annen form for «loviskhet» eller «fariseisme» som raner den kristnes frihet? Gjennom en samtaleprosess over flere år ble «*Veigrep*» og «*Veigrepsfellesskap*» etablert i 2010 som svar på disse utfordringene.²²

22. Veigrepene presenteres i en egen trykksak med tittelen *Veigrep. En livsregel for Kristusdisipler*, 2010. Her presenteres rammer og forutsetninger for Veigrepsfellesskapet. Se ellers Korsveis hjemmesider: <http://www.korsvei.no>. Viktig inspirasjon er hentet fra kjente kristne fellesskap som Iona, Taizé, St.Egidio og den form for åndelig veiledning som finnes i Ignatiansk tradisjon (jf. *Veigrep*, 2010, 2).

Veigrepens målsetting er klar: Man vil beskrive en konkret og hverdagsnær praksis for bønn og bevisst disippelliv. Veigrepene gjør dette ved å anbefale en bestemt *regelmessig rytme* (for dagen, uken, måneden og året), ved å utfordre til å *velge retning* på viktige livsområder, og ved å legge til rette for *reisefølge* i form av forpliktende tilknytning til et mindre fellesskap. Så langt er det ikke utviklet planer om å bygge konkrete fellesskap av mennesker som lever sammen på samme sted i en form for kommunitet. Medlemmer av Veigrepfellesskapet lever spredt over hele landet og praktiserer «reglene» (Veigrepene) innenfor rammene av sitt daglige liv. De møtes et par ganger i året for å dele og utdype sine erfaringer, men holder ellers god kontakt, via Internett og på andre måter.²³

Kontekst og teologi – momenter i en vurdering av Korsveis spiritualitet

Den spiritualiteten og profilen som Korsvei har utviklet, er interessant og utfordrende. Hvordan interagerer den med og preges av den sosiale og kulturelle konteksten som vår innledende skisse tegnet konturene av? I fortsettelsen vil jeg peke på noen momenter til svar på slike spørsmål. Jeg begrenser meg til noen refleksjoner og sideblikk til synspunkter i aktuell debatt om den kristne spiritualitetens egenart.

Ubehaget i kulturen – på leting etter en transformerende tro

Corkery legger følgende prinsipielle synspunkt til grunn for sine analyser: «... there is no uninculturated spirituality»²⁴. Jeg deler dette synspunktet. Corkery hevder videre at en gitt konkret spiritualitet enten vil «*reflect, or challenge, or enhance, or transform, or even undermine culture*»²⁵. Hvordan plasserer Korsvei seg i et slikt perspektiv?²⁶

Som vi har sett, søker Korsvei etter en radikal disippelspiritualitet som er villig til oppbrudd og forandring. En levende tro har transformerende kraft. I lys av dette er det etter mitt skjønn fruktbart å se dette i lys av Wuthnows sosiologiske analyser av religiøst liv i USA. Han skiller her mellom to hovedtyper av kristen spiritualitet, nemlig *spirituality of dwelling* og *spirituality of seeking*.²⁷

23. Det som holder dette fellesskapet sammen, er felles fokus, felles rytme, felles retning, felles handling, gjensidig forbønn, samlinger, medvandring og kontakt og kommunikasjon (Veigrep, 2010, 26).

24. James Corkery, «Spirituality and Culture», i Philip Sheldrake (red.), *The New SCM Dictionary of Christian Spirituality*, 2005, 29.

25. James Corkery, «Spirituality and Culture», i Philip Sheldrake (red.), *The New SCM Dictionary of Christian Spirituality*, 2005, 29.

Poenget er dette: Korsvei-spiritualiteten framtrer tydelig som *a spirituality of seeking*. Man vil sette folk i bevegelse bort fra det etablerte, trygge og (selv)tilfredse, slik at de i stedet kan begi seg ut på veiene som moderne pilegrimer i Kristi etterfølgelse. Dette kallet til oppbrudd har både en «åndelig» og en «sosiokulturell» eller politisk dimensjon. Når man ser nærmere på hva dette innebærer, trer karakteristiske trekk i Korsveis profil tydelig fram. Jeg begrenser meg til to forhold.

(a) *Teologi i spenningen mellom «spørsmål» og «svar»*: Bevegelsens representanter sier ofte at i søken etter en troverdig disippelspiritualitet er gode, utfordrende spørsmål ofte vel så viktige som klare, velavgrensede svar. Karakteristisk er følgende formulering fra Grøviks penn: «Vi leter etter en vei, ... og mener at selve spørsmålet ofte kan være vel så viktig som svaret. Klare spørsmål holder nysgjerrigheten oppe, lengselen levende og disippelen i bevegelse.»²⁸ Sammenhengen dette sies i, mer enn antyder en kritisk brodd til bestemte deler av kirkelig liv i vårt land. Markeringen av «klare linjer», «klare svar» og «godtatt og ikke godtatt teologi» er en velkjent strategi som Korsvei inntar en kritisk avventende holdning til. Man spør om dette engasjementet for å markere grensdragning og skillelinjer egentlig tjener Guds Rikes fremme i vårt folk. Det er ikke urimelig å spørre om dette innebærer en form for nedskrivning av den betydningen som *teologiens innhold* har. Man kan undres på om dette er et tydelig påtrykk fra «tidsånden», i form av vendingen bort fra ytre autoritet i fastlagt lære og dogme, som ifølge Heelas og Woodhead kjennetegner «*Subjective-life Spirituality*» (jf. pkt. II). Slike spørsmål kan man etter mitt skjønn ikke lett vint avfeie. I en kultur som vår og i en bevegelse som programmatisk ønsker å favne vidt og som er båret av en lidenskap for transformerende kristen praksis, vil betydningen av arbeid med teologiens læremessige innhold lett kunne margina-

-
26. Et relevant kritisk spørsmål i denne sammenhengen kan formuleres slik: Hvilke sosiale grupper og kulturelle sjikt i det norske samfunn preger Korsvei-bevegelsen? Har bevegelsen et visst «elitært» preg, i den forstand at den domineres av høyt utdannede akademikere med politiske holdninger orientert mot venstresiden i norsk politikk? Og hvordan preger dette i tilfelle den profilen som avtegnes når bevegelsen søker å konkretisere en kristen spiritualitet? Slike spørsmål er et stykke på vei relevante når perspektivet «spiritualitet–kultur» fokuseres. Å ta stilling til disse er imidlertid vanskelig så lenge det ikke foreligger noen kvalifisert (sosiologisk) kartlegging av sosiokulturell bakgrunn/tilhørighet blant Korsveis aktive medlemmer og festivaldeltakere. At det her dreier seg om en sammensatt gruppe også mht. utdanning, sosiokulturell bakgrunn m.m., er åpenbart. Samtidig er det utvilsomt et markert innslag av personer med høyere utdanning blant aktive Korsvei-folk. Hvordan dette slår ut i bevegelsens profil og prioriteringer, er det imidlertid vanskelig å ha begrunnede oppfatninger om. Derfor er dette heller ikke tema i min videre drøfting.
27. Robert Wuthnow, *After Heaven. Spirituality in America since the 1950s*, 1998, 1–18. Se også Wade C. Roof, *A Generation of Seekers. The Spiritual Journey of the Baby Boom Generation*, 1993.
28. Knut Grønvik mfl. (red.), 2005, 9.

liseres. Formodentlig vil trykket i de utfordringene som melder seg her, snarere tilta enn svekkes i årene som kommer. Det er det etter mitt skjønn viktig å være oppmerksom på.

Samtidig er det noe i problemstillingen slik jeg her har formulert den som antakelig ikke treffer Korsveis egenart særlig presist. Som vist ovenfor har man hele tiden drevet et målrettet arbeid nettopp med teologien og kristentroens grunnleggende innhold. Måten dette gjøres på, er imidlertid noe annerledes enn i mange andre sammenhenger. Det teologiske arbeidet er ikke motivert ut fra behovet for å trekke klare linjer og markere tydelige grenser, men derimot ut fra lengselen etter tydeligere innhold og retning i disippelens liv. Tatt i betraktning den konteksten som det norske kirkelige landskapet representerer, er en slik orientering etter mitt skjønn ikke bare legitim, men utfordrende og nødvendig. *De fire veiviserne* sammen med *Veigrepene* og Korsveis *liturgier og bønner* viser hvor fruktbar og utfordrende denne strategien har vært.

(b) *Den kristne spiritualitetens former og uttrykk*: Disippelen kalles til å utdype og fornye troens tillitsfulle forhold til den treenige Gud. Dette anliggendet er alfa og omega og gjennomsyrrer hele Korsveis virksomhet. Det uttrykkes og formidles på mange ulike måter i bevegelsens festivaler og skrifter, ikke minst gjennom vektleggingen av bønn, retreat, meditasjon, åndelig veiledning og gudstjeneste med nattverdfeiring i sentrum. Gjennom dette tegnes det ganske klare konturer av en form for *kontemplativ og sakramental spiritualitet*.²⁹ Den søker *personlig erfaring* av nåden i Kristus og fellesskapet med Ham i bønn og tilbedelse. Den uttrykker seg i *stillheten* like mye som i ordene, i *meditasjonen* like mye som i bibellesningen. Samtidig orienterer den seg markert mot *fellesskapet*. Med *gudstjenestefeiring og sakramentsforvaltning* i sentrum preges festivalene av en enestående *dugnadsglede* sammen med løssluppen *lek og kreativitet*.

Alt dette går sammen i en gjennomtenkt og nøye planlagt helhet, både teologisk og praktisk. Og med dette vil Korsvei også utfordre etablert kristenliv til større dristighet og sterkere engasjement på vegne av det nye livet i Guds Rike. Utfordringen gjelder ikke minst den praktiske sekulariseringen, privatiseringen og passiviseringen som ser ut til å prege store deler av folkekirkens medlemmer (pkt. II). *De fire veiviserne* utfordrer de mange passive kirkemedlemmene til et mer personlig, bevisstgjort og aktivt forhold til kjernen i kirkens tro. Samtidig har utfordringen en videre adresse inn mot norsk kristenliv. Gjen-

29. Den type kontemplativ spiritualitet som preger Korsvei, har klarere innslag av såkalt *katafatisk* enn *apofatisk* type. Den apofatisk orienterte bønne/mystikken søker mot en ordløs meditasjon og bønn med basis i overbevisningen om at Gud alltid er større enn det våre ord, symboler og bilder kan uttrykke (jf. *teologia negativa*). Den katafatisk orienterte bønne/mystikken, derimot, praktiserer gjerne bønn og meditasjon i tilknytning til konkrete bibelttekster, trossymboler eller bilder, slik vi bl.a. kjenner det fra ignatiansk åndelig veiledning. Se til dette f.eks. Cunningham & Egan, 1996, 128ff.

nom bruk av bønner og liturgier, metoder og teknikker fra sammenhenger utenfor det etablerte norske kristenlivet, ønsker man å utvide perspektivene og åpne for et bredere inntak av inspirasjoner for kristen praksis.

I dette gjenspeiles et annet karakteristisk trekk ved Korsvei-spiritualiteten: en grunnleggende *økumenisk åpenhet*. Dette er et bevisst program som på sitt vis også står i sammenheng med det vi berørte i det foregående: Betydningen av tradisjonelle konfesjonelle grenser og læremessige forskjeller må vike for mer pragmatiske teologiske holdninger. Møte med personer og sammenhenger som kan inspirere og utfordre til fornyet disippelliv, veier tyngre enn hensynet til avklart overenstemmelse med læremessige standpunkter.³⁰ Gjennom hele sin historie har derfor Korsvei mottatt sterke impulser fra både romersk-katolsk, østlig ortodoks, karismatisk og frigjøringssteologisk spiritualitet.³¹

Målt med tradisjonelle konfesjonelle og læremessige standarder vil nok resultatet av dette for enkelte fortone seg som en lite helhetlig, kanskje til og med forvirret og *hybrid spiritualitet*. At en slik mulig kritikk ikke gjør nevneverdig inntrykk i Korsvei-sammenheng, kan forklares på mange måter. Henvisninger til strategivalg og fokuset på kristen praksis spiller utvilsomt en rolle. Samtidig bør man ikke undervurdere betydningen av den typen endringer i kulturell kontekst og «åndelig klima» som vi skisserte innledningsvis. Dype sosiale endringer knyttet til globalisering og framveksten av et multireligiøst samfunn har gitt legitimitet til nye former for kulturell pluralisme og individuell valgfrihet. Kulturelle tradisjoner og sosiale mønster som før lå fast og bidro til å opprettholde klare skiller, er satt i bevegelse. Vektleggingen av personlig erfaring, søken etter autentiske uttrykk for kristen fromhet, nedtoningen av læremessige skillelinjer, økumenisk åpenhet og festivalenes vekt på kreativ livsutfoldelse – alt dette kan også ses på som fenomener som uttrykker prosesser i kulturen og

---

30. At dette kan ses på som et ganske tidstypisk trekk innenfor en (post)moderne kontekst for religiøst liv, støttes av en interessant parallell i den formen for kristen praksis som den amerikanske teologen Diana Butler Bass kaller «practicing congregations» og/eller «pilgrimage congregations». Disse fokuserer på «practice, not purity», «wisdom, not certainty» og «tradition, not traditionalism», og derfor danner de fellesskap «around Christian practices, not around moral or theological purity». Se Diana Butler Bass, *Christianity for the Rest of us: How the Neighbourhood Church is Transforming the Faith*, 2006; Diana Butler Bass, *The Practicing Congregation. Imagining a New Old Church*, 2004. Referansene er her hentet fra nåværende Korsvei-prest Tone Stangeland Kaufmans doktoravhandling *A New Old Spirituality. A Qualitative Study of Clergy Spirituality in the Church of Norway*, 2011, 86–90.

31. Noe av denne bredden kan illustreres med henvisning til et lite utvalg av talere på de store sommerfestivalene, blant andre Jim Wallis (Soujourners, radikal evangelikal, USA); Gerhard W. Hughes (Jesuit, Storbritannia); Gerald West (KwaZulu Natal, frigjøringssteolog, Sør-Afrika); Shane Claiborn (USA); biskop Thomas (den koptiske kirke, Egypt); Ylva Eggehorn, Martin Lønnebo og Magnus Malm (Sverige); Geir Gundersen og Sunniva Gylver (lutherske prester, Norge).

reflekterer endringer i denne. I et slikt perspektiv framstår sentrale elementer i Korsveis ideologi og virksomhet som eksempler på oppbrudd og nyorientering i samsvar med dyptgående endringer i kulturen.

Betyr dette at Korsvei-spiritualiteten i det store og hele er en tidstypisk spiritualitet vesentlig formet på allmennkulturens premisser? Det ville etter mitt skjønn være en altfor enkel og misvisende slutning. For det første er det selvsagt ingenting galt i å utvikle former for tenkning og praksis som svarer til aktuelle behov «i tiden», det er snarere en nødvendighet. Men for det andre, og viktigere: Bildet av Korsveis spiritualitet har flere markerte trekk som peker i andre og til dels motsatte retninger sammenliknet med de som dominerer i kulturen. Et interessant eksempel er knyttet til forståelsen av forholdet mellom (individuell) *autonomi* og (ytre) *autoritet*. Et annet handler om betydningen av kamp mot fattigdom og sosial og økologisk urett. Jeg vil kort drøfte disse til slutt.

Mellom subjektivitet og tradisjon – dialektikken mellom autonomi og autoritet

I Heelas og Woodheads analyser står spørsmål knyttet til *autoritet* og *autonomi* sentralt når de differensierer mellom de to typene *Life-as Religion* og *Subjective-Life Spirituality*. Hvordan kan vi forstå Korsvei i lys av disse kategoriene? Etter min vurdering treffer ikke denne systematiseringen særlig godt. Ingen av kategoriene fanger egenarten i Korsvei-spiritualiteten. Spør man etter grunne til dette, avdekkes et sentralt trekk i Korsveis spiritualitet som bærer klare motkulturelle trekk.

Vi har sett foran at bevegelsen gjennom sin vektlegging av personlig erfaring, retreat, kontemplasjon, helhetlig spiritualitet m.m. har klare ytre kjennetegn på den typen spiritualitet som mange forskere hevder preger en postmoderne kultur. Dette er imidlertid en utvendig og ganske overfladisk side av saken. En annen og helt avgjørende side blir synlig når man undersøker hvordan forholdet mellom *frihet* og *forpliktelse* tilrettelegges innenfor rammene av den helhetlige spiritualiteten i Korsvei I møte med denne tematikken peker Korsvei i helt andre retninger enn de man finner i «Subjective-Life Spirituality». Ifølge Heelas og Woodhead avviser man her enhver gitt (ytre) autoritet og oppfordrer i stedet til å utvikle «the courage to become one's own authority», og da gjerne med følgende mål for øye – «becoming who I truly am»³². Korsvei-spiritualiteten etablerer her helt andre perspektiver. Man forstår forholdet mellom frihet og forpliktelse vs. autonomi og autoritet på en kvalifisert annerledes måte. Og nettopp i dette alternative perspektivet artikuleres et stykke grunnleggende

---

32. Heelas & Woodhead, 2005, 4.

Korsvei-teologi: Fordi den treenige Gud er menneskelivets Skaper og i Sønnens inkarnasjon har åpenbart seg som sant menneske, må forholdet mellom autoritet og autonomi tolkes i lys av en særegen «evangelisk dialektikk». Personlig autonomi er her ikke truet av guddommelig autoritet, men snarere bekreftet og utdypet. Det åpner seg en annerledes eksistensiell og åndelig virkelighet: Ingen steder puster mennesket i en så stor frihet som når det lever i lydighet mot Gud. Aldri er mennesket så levende til stede *som seg selv* som når disippelen følger i Mesterens fotspor.

Det enten–eller-forholdet mellom frihet og forpliktelse som «Subjective-Life Spirituality» stiller opp, avvises altså her som falskt. I stedet blir den nye evangeliske dialektikken mellom autonomi og autoritet et uttrykk for kjernen i Korsveis teologiske antropologi. Nettopp dette perspektivet er den elementære teologiske basisen for både Veiviserne og Veigrepene: Å forplikte seg i forsakelse, tro og lydighet til praktisk nestekjærighet og omsorg for fellesskapet utgjør ingen trussel mot personlig autonomi. Det tolkes snarere som konstruktive veivisere for et meningsfullt liv. *Conformitas Christi* angir veien mot autentisk menneskelig eksistens.

Kontemplasjon og aksjon – en jordvendt spiritualitet?

I den kristne spiritualitetens historie er dialektikken mellom «kontemplasjon og aksjon» en velkjent formel.³³ Man ønsker å få fram at det er en nødvendig sammenheng mellom å søke fellesskap med Gud i stillhet, bønn, meditasjon etc. («kontemplasjon») og å søke Gud og tjene Ham gjennom nestekjærighet og arbeid for fred og rettferdighet i verden («aksjon»). Hvordan plasserer Korsvei seg i en slik sammenheng? Svaret er ganske entydig: Selv om den kontemplative og sakramentale spiritualiteten er viktig, har kamp for rettferdighet og fred alltid vært et helt sentralt anliggende. En spiritualitet som bare søker «innover» mot åndelig fordypning og ikke vender seg lidenskapelig mot uretten i verden, oppfattes som forførerisk. Det er ikke mulig å søke fred med Gud uten å engasjere seg i kampen for fred og rettferd i verden. En troverdig kristen spiritualitet er derfor uløselig sammenvevd med diakoni og samfunnsansvar.

Denne forståelsen er teologisk begrunnet i en trinitarisk teologi med inkarnasjonen og Gudsrike-forkynnelsen som sentrale anliggender.³⁴ Med dette som basis vender man seg mot alle former for verdensflukt eller forsøk på å spiritualisere den kristne fromhet i gnostisk retning. Lidelsen og uretten i «den globale landsbyen» er viktige utfordringer i Korsveis spiritualitet. Det er disip-

33. Se Thomas Merton, *Contemplation in a World of Action*, 1998; W.A. Barry & R.G. Doherty, *Comtemplatives in Action. The Jesuit Way*, 2002.

34. Se til dette særlig Knut Grønvik mfl. (red.), 2005, 25ff, 35ff og 127ff, og analysen av Korsveis teologiske basis i pkt. IV foran.

pelens kall å orientere sine livsvalg og prioriteringer i lys av de sosiale, økonomiske og økologiske rammene som livet på en liten og sårbar jordklode gir. Dette får en rekke konkrete uttrykk i bevegelsens engasjement. Ett eksempel er arbeidet med å utvikle forpliktende relasjoner til institusjoner og personer i den tredje verden. Konkret solidaritetsarbeid, økonomisk støtte og personlig vennskap er høyt prioritert og systematisk innarbeidet i styrets arbeid og festivalenes program. Et annet eksempel er konkrete aksjoner rettet mot nord-sørutfordringer og viktige forvaltnings- og fordelings spørsmål i norsk samfunnsdebatt.³⁵ På den måten blir spiritualitetens sosiale og politiske dimensjon tydelig markert. Man henvender seg *til individet* og *det kristne fellesskapet* med kritikk av passivitet og likegyldighet, og oppfordrer til kritiske holdninger i møte med livsstilsprioriteringer i vårt materialistiske konsumsamfunn (jf. veiviseren «leve enklere»). Samtidig henvender man seg kritisk *til samfunnet* og tematiserer politiske problemstillinger knyttet til rettferdig fordeling og kamp mot fattigdom. Dette engasjementet har preget Korsvei fra starten, men er samtidig vesentlig styrket og utdypet gjennom den globale horisonten og den økumeniske åpenheten. Inspirasjon fra ulike typer frigjøringsteologier fra forskjellige verdenshjørner og konfesjoner har vært av stor betydning.

På denne måten får Korsvei-spiritualiteten også preg som en *profetisk-kritisk spiritualitet*. Den ønsker å utvikle former for handlingsrettet *motkultur* og *motmakt* i møte med dominerende prosesser i samfunnet. Anvender man Corkerys beskrivelse, kan man si at forholdet mellom spiritualitet og kultur i Korsveis tilfelle karakteriseres av begreper som «challenge» og «transformation». Slike motkulturelle impulser og bevegelser finnes i mange sammenhenger i den vestlige verden. Slik sett er Korsveis engasjement og profil på dette området ikke særegent, men reflekterer strømmer i kulturen som kritiserer etablerte maktstrukturer og peker på nødvendigheten av radikale endringer. Det er sikkert riktig observert når Michael Downey i sin analyse hevder følgende: «Without doubt, this interest in social justice is one of the most significant developments in contemporary spirituality».³⁶ Det spesielle i Korsvei-sammenheng er den tunge teologiske begrunnelsen dette gis. Overbevisningen om oppbruddets nødvendighet oppstår i erfaringen av den dype konflikten mellom Guds vilje for livet og den himmelropende fattigdommen og uretten i fordelingen av jordens rikdommer. Korsvei har vist vilje til å konkretisere dette engasjement

35. Et nærliggende eksempel på slik aksjon fra de siste årene gjelder forvaltning og investering av den norske stats *oljeformue*. Korsvei har på ulike måter (gjennom uttalelser, underskriftskampanjer, møte med Finanskomiteen på Stortinget m.m.) tatt til orde for å investere en vesentlig større del av fondet til beste for fattige land i den tredje verden. Et annet eksempel er Korsvei-styrets offentlige uttalelse til støtte for det såkalte *Kairos-dokumentet*, et opprop fra kristne ledere i Palestina om den fastlåste konflikten mellom Israel og Palestina (se til dette på hjemmesiden til korsvei.no)

36. Downey, 1997, 96.

både på individplan og kollektivt med hensyn til saker som er kontroversielle i både norsk kristenliv og norsk samfunnsdebatt.

Denne insisteringen på sammenhengen mellom kontemplasjon og aksjon gir bevegelsen en tydelig motkulturell profil. Det bygger også troverdighet i lys av Korsveis egne verdier og målsetninger: «Å inspirere og utfordre til å søke fortrolig fellesskap med Jesus Kristus, og forenes med ham i kampen for livet i vår verden».³⁷

Epilog

«Hva går Kristi etterfølgelse ut på i vår tid, da ropet fra de fattige i sør gjaller i et åndelig tomrom i nord?» Slik formulerte Korsvei-presten spørsmålet som innledet vår artikkel. Hvilket svar gir vår analyse? I alle fall dette: Korsvei framstår på flere måter som en særegen og fascinerende plante i det norske landskapet. Bevegelsen er ikke opptatt av å trekke opp grenser og sortere i «innenfor» eller «utenfor». I stedet peker den målrettet og lidenskapelig mot sentrum: disiplens tillitsfulle og fortrolige fellesskap med Kristus – og på veien videre derfra: Det gode og utfordrende livet i Kristi etterfølgelse. Forsakelsen og troen, kampen for fred og rettferdighet – sammen med alle som hører Veien til.

Høye idealer og store mål i en kultur preget av materialisme og nytelse, er det en farbar vei? Sikkert ikke for den skeptiske, mistenksomme og forsiktige. Men dersom det teologiske arbeidet ikke forsømmes, og fokus på det sentrale ikke distraheres, kan det fortsatt vokse gode frukter langs korsveien. Den som gir seg Gud i vold, risikerer alltid å bli velsignet.

---

37. Korsveis formulerte målsetting sitert etter tekst på bevegelsens hjemmeside: www.korsvei.no

Litteratur

- Barry, W.A. & R.G. Doherty, *Comtemplatives in Action. The Jesuit Way*, New York: Paulist Press, 2002.
- Bass, Diana B., *The Practicing Congregation. Imagining a New Old Church*, Herndon: Alban Institute, 2004.
- Bass, Diana B., *Christianity for the Rest of Us. How the Neighbourhood Church is Transforming the Faith*, San Francisco: Harper, 2006.
- Botvar, Pål Ketil & Ulla Schmidt (red.), *Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering*, 2010.
- Corkery, James, «Spirituality and culture», i Philip Sheldrake (red.), *The New SCM Dictionary of Christian Spirituality*, 2005, 26–31.
- Cunningham, Lawrence S. & Keith J. Egan, *Christian Spirituality. Themes from the Tradition*, New York: Paulist Press, 1996.
- Downey, Michael, *Understanding Christian Spirituality*, New York: Paulist Press, 1997.
- Engedal, Leif Gunnar & Arne Tord Sveinall (red.), *Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiositet, nyreligiositet og kristen tro*, Trondheim: Tapir Forlag, 2000.
- Finnseth, Ellen M.W., «Både – Og: Tilbedelse og våkenhet», i Knut Grønvik, Ellen Merete W. Finnseth, Inge Westly (red.), *Gudsrikets gåte. Stemmer fra Korsveibevegelsen Oslo*, 2005, 19–23.
- Furseth, Inger & Pål Repstad, *Innføring i religionssosiologi*, Oslo: Universitetsforlaget, 2006.
- Grønvik, Knut mfl. (red.), *Gudsrikets gåte. Stemmer fra Korsveibevegelsen*, Oslo, 2005.
- Grønvik, Knut, «Korsveis linje?», i Knut Grønvik, Ellen Merete W. Finnseth, Inge Westly mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, Oslo, 2005, s. 9–16.
- Gulbrandsen, Jon Henrik, «Evangeliet om Guds rike», i Knut Grønvik, Ellen Merete W. Finnseth, Inge Westly mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, Oslo, 2005, 25–33.
- Heelas Paul & Linda Woodhead (red.), *The Spiritual Revolution. Why Religion is Giving Way to Spirituality*, Oxford: Blackwell, 2005.
- Kaufman, Tone Stangeland, *A New Old Spirituality. A Qualitative Study of Clergy Spirituality in the Church of Norway*, Oslo: Unipub, 2011.
- Kloster, Sven Thore, «Gi oss i dag vårt daglige brød», i Knut Grønvik, Ellen Merete W. Finnseth, Inge Westly mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, Oslo, 2005, 35–43.
- Krogseth, Otto, «Nyreligiositeten – i spenningsfeltet mellom avsakralisering og resakralisering. Et kulturanalytisk perspektiv», i Leif Gunnar Engedal &

- Arne Tord Sveinall (red.), *Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiositet, nyreligiositet og kristen tro*, Trondheim: Tapir forlag, 2000, 29- 40.
- Leech, Kenneth, *Soul Friend. Spiritual Direction in the Modern World*, London: Darton-Longman & Todd, 1994.
- Lesniak, Valerie, «Contemporary Spirituality», i Philip Sheldrake (red.), *The New SCM Dictionary of Christian Spirituality*, London: SCM Press, 2005.
- Malm, Magnus, «Vår samvittighet roper», i Knut Grønvik, Ellen Merete W. Finnseth, Inge Westly mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, Oslo, 2005, 71–86.
- Merton, Thomas, *Contemplation in a World of Action*, Indiana: University of Notre Dame Press, 1998.
- Månsus, Harry, «Shalom jord!», i Knut Grønvik Ellen Merete W. Finnseth, Inge Westly mfl. (red.), *Gudsrikets gåte*, Oslo, 2005, 35–43, 127–137.
- Repstad, Pål, *Religiøst liv i det moderne Norge. Et sosiologisk kart*, Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2000.
- Roof, Wade C., *A Generation of Seekers. The Spiritual Journey of the Baby Boom Generation*, New York, Harper Collins, 1993.
- Sheldrake, Philip (red.), *The New SCM Dictionary of Christian Spirituality*, London, SCM Press 2005.
- Taylor, Charles, *A Secular Age*, Cambridge, Mass. & London, Harvard University Press, 2007.
- Tickle, Phyllis A., *Re-Discovering the Sacred. Spirituality in America*, New York: Crossroad, 1995.
- Woodhead, Linda & Paul Heelas (red.), *Religion in Modern Times. An Interpretive Anthology*, Oxford: Blackwell, 2000.
- Wuthnow, Robert, *After Heaven. Spirituality in America since the 1950s*, Berkeley, California, University of California Press, 1998.
- Aadnanes, Per M., *Gud for kvarmann. Kyrkja og den nye religiositeten*, Oslo: Universitetsforlaget, 2008.
- Korsvei-publikasjoner med flere forfattere, uten oppført redaktør er. *Veivisere*, Oslo: Genesis forlag, 2007.
- Spor. Å følge Jesus i vår tid. Et Korsvei-kurs*, Stavanger, 2009.
- Veigrep. En livsregel for Kristusdisipler*, Oslo, 2011.